

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1717. Soc. 178.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

cunque difficultatem in ea obedientia injungenda, fertur respondisse P. Almeida, non esse, cur sibi homini religioso molestum id iter propter Deum accideret; cum Marchio Engeijensis Brasiliæ Pro-rex, ætatis magis provectæ, post aditam Indiam ad servendum suo Regi, non depulerit à se, sed libens suscepit iter Brasilicum, ut morem gereret Regi, & novo merito faceret illustriorem domum suam.

13. P. Petrus Mambius Conimbricâ patriam suam Hiberniam petivit. Ad Hiberniam Illic sæcularis fuerat odio fidei missus in carcerem. Liber vinculis navigavit in Lusitaniâ, ubi se conjunxit nostræ Societati. Modò absolutis scientiarum studiis revertitur, ut suos juvet indigenas. am P. Petrus Mambius.

14. Per Regni dioceses excurrere quàm plurimi. Per Ulyssiponensem ex Domo Professâ duo senes P. Joannes Oliveira, & P. Petrus Andrada. Ex Collegio Scalabitano PP. Dionysius de Sanctis, & Raphaël Oliveira. Per Farensem diocesim P. Josephus Carvalius cum Vincentio Seixio Latinitatis Magistro. Per Bracharensem P. Eugenius Ferreira cum alio sacerdote. Per Portuensem PP. Joannes Brandamus, & Franciscus Barrius. Per Eborensem Joannes Figueiredus, & Hieronymus Madeira sacerdotes. Per Leiriensem discurrere quatuor sacerdotes quadragesimæ tempore, & duo pro concione dixerunt in templo maximo. Missiones.

15. Conimbricæ die 8. Aprilis primus lapis positus pulcherrimo sacello tironum prope cisternam. Pauci dies abierant, cum advolitans apum examen ibi confedit, ut forent hujus sacelli primordia Collegii Conimbricensis ex parte similia initiis: nam cum incepere illius excavari fundamanta, ex ipsis erupit apum examen. Interpretabantur significari examina præconum Evangelicorum eo de Collegio in diversas orbis regiones itura. Sacellum tironum Conimbricæ.

16. Collegium Conimbricense 5. Aprilis suum Rectorem amisit P. Petrum Quadrium domo Fayalensem. Gubernavit Collegium Michaëlense, lustravit Angolanum, instruxit tirones Ulyssipone. Solidæ micabant in eo virtutes. Zelus observantiæ vix habuit majorem: ut eam intra leges nostras conservaret, nullo hominum respectu inclinatus est. Petrus Diasius Coadjutor 25. Maji Superiorum suum sequitur, vir pius, ac multum deditus orationi, & lectioni sacræ, doli nescius, antiquæ mansuetudinis, ac bonitatis. Vigesima primâ Junii angelicus adolescens Michaël Riberius Alcayniensis, Theologiæ studiosus. Non erat, quod in ejus vita, & moribus posset quis reprehendere. Plurima & fecit, & ante mortem tam apertè dixit, ut appareret conscius temporis, quo relicturus erat mortales. Moritur P. Petrus Quadrius. Petrus Diasius. Michaël Riberius.

17. In Domo Professâ Ulyssiponensi 14. Junii vitæ cursum consummavit P. Emmanuel Mexia Benavillensis. Magno Societatis honore in præcipuis regni urbibus egit concionatorem. Ad hujusmodi munus dotibus, quas illud polcit, ornatus erat. Accedebant mores verè religiosi. Cubiculi & librorum amicus, nullos cum sæcularibus miscuit sermones, nisi de rebus divinis. P. Emmanuel Mexia.

18. Farense Collegium deservit 28. Octobris P. Antonium Viciram Arayolensem, focium Provincialis: dum id Collegium lustratur, violentus morbus Antonium corripit nullis domandus remediis. Philosophiam Ulyssipone, moralem scientiam erat professus Eboræ. Tirones instruxit Conimbricæ. Rexit Collegia Maderense, Cetobricense, & Scalabitanum. Affabilis suprâ, quàm dici potest, omnibus charus, citra religiosæ modestiæ offensionem. P. Antonius Vicira.

Annus 1717. Soc. 178.

Nullæ fuerunt missiones transmarinæ, quibus suppetiæ non venissent. In Profecti ad Sinam rectâ Macaam navigarunt P. Balthasar Miller Italus ex Provincia Austriaca, & Franciscus Albertus Lusitanus scholasticus. Goam profecti P. Bernardus Garcia, & novem tirones, Lusitani omnes. Solverunt 17. Aprilis. In Profecti ad Sinam, Indiam, Brasiliam, & Marañoniam.

Aprilis. Non faventibus ventis, coacti sunt Bahiam se recipere, dum commoda non esset opportunitas iter repetendi.

2. Memorandum hinc venit, quid contigerit quibusdam, qui superioribus duobus annis ad Sinam profecti sunt. Dixi anno 1715. ivisse P. Franciscum Xaverium Mitermayr Bojum. Anno sequente successit P. Antonius Freirius, qui fuit Rector Fayalensis, & peregerat tum apud insulas Assorum, tum in Lusitania plurimas missiones. Comites habuit P. Thomam Araneam, & P. Romanum Sequeira, ambos præclaros ingenio. Hi quatuor 19. Aprilis an. 1717. Macao in Cochinchinam solvere. Vehementur in navi Sinica plena cultoribus falsorum Numinum. Puppem ornabat idolum, cui cremabant thura, ut faveret itineri, ac placaret procellas immaniter furentes. Videbantur enim spiritus tempestatum adversus Evangelicos præcones conspirasse. Post famem, sitim, & continuatam mortem tolerata die 7. Maji ad Chumoium in littore Cochinchinensi fecere naufragium. Præter 15. Ethnicos periit PP. Xaverius, & Aranea, quos ad littus eiecit mare. PP. Freirius, & Sequeira tenentes tabulam evasere sospites, rerum tamen omnium egeni. Terræ mandarunt Sociorum cadavera. Post quinque dies sub tugurio illic transactos venit è nostris P. Joannes Baptista Sanna, qui duos in urbem regiam conduxit.

3. In Brasiliam rediit P. Franciscus Machiadus cum Societate novem tirorum, quos in Collegio Portuensi recepit eruditos à P. Antonio Giamo Collegii Rectore. Habuit etiam suum Maranonia subsidium. Eò Visitator missus P. Emmanuel Seixius, qui apud insulas Tertias annos penè viginti nostra obiverat ministeria, haud à multo tempore redux in Lusitaniam. Comitem sumpsit Coadjutorem, addidit tirones octo, qui ad serviendum Domino in ea vinea fuerant Societati adscripti. Hoc anno coepit Maranonia habere Ulyssipone suum specialem Procuratorem, cum hactenus Brasiliæ Procurator illius rebus consulisset.

Nascitur Infans Petrus. Regine pietas. Josephus Regis frater.

4. Infans Petrus in vitam primùm introivit 5. Julii. Serenissima mater transacto puerperio adivit templum Domus Professæ, ibique avito more suo gratias egit DEO, & D. Xaverio; cujus quoque solemnitatem in novendiali devotione præsentia suâ constanter auxit. Martio mense Dominus Josephus Regis frater, qui Rhetoricæ studebat Eboræ, reversus Ulyssiponem ad valetudinem curandam: nec amplius in Academiam rediit.

Missiones.

5. In pluribus diocæsis habitæ sacræ missiones. In Bracharensi laboravit P. Emmanuel Nogueira cum alio sacerdote; in Portuensi Joannes Brandamus, & Franciscus Barrius; alii in Eborensi, in Scalabitano agro alii, sex in Leiriensi.

Senes Domus Professæ.

6. Divisa Ulyssipone in geminam diocæsim, senes Professæ domus, quæ est in Ulyssipone Occidentali, se se libentissimè, & officiosissimè Canonicis veteris Sedis obtulerunt ad serviendum ipsis, & concionandum, ut erant soliti ante divisionem. Id tam gratum accidit Canonicis, ut integram elemosynam, sicut antea, donarent Professæ Domui, quamvis aliis sacris familiis solum dimidiam sint largiti; quoniam partitâ diocæsi, & redditus partiti sunt.

Supplicatio ad templum Domus Professæ.

7. Prima supplicatio è templo Patriarchali prodit in honorem D. Sebastiani, die ipsi dicatâ, ad nostrum Professæ Domus templum; quod singulis annis Rex continuari jussit. In litanis majoribus eadem pompa terminata in templo nostri Collegii. At in celeberrima Corporis Christi supplicatione de Sede Patriarchali primò circumlatâ Eucharistiâ, voluit Rex, ut se comitarentur de nostris sacerdotibus Joannes Secus, & Ludovicus Gonzaga, quibus olim usus fuerat Magistris.

Offertur, & rejicitur fundatio Vianæ.

8. Viana Interamnenfis Provinciæ oppidum est è Lusitanæ præcipuis. A nostræ Societatis exordio incolæ desiderant illic Societatis Collegium. Hoc anno Senatores triumviri, & cæteri nobiles rogârunt nostrum Provinciale, eorum votis subscriberet. Offerebant in Collegii dotem aliquam summam pecuniarum.

niarum; verum præterquam, quòd tanto operi minimè sufficeret, tot erat obnoxia casibus, ut, gratis habitis, petitio rejecta sit.

9. In Domo D. Rochi 3. Septembris senio conficitur septuagenario major P. Emmanuel Andrada Ulyssiponenfis. Antecedenti triennio rexit totam Provinciam. Inerat illi quædam bonitas alienissima à fictionis & doli verfutis. Amantissimum paupertatis probabat pallium centonibus munitum, quo utebatur, antequàm designaretur, & postquam fuit Provincialis. Ejus modestia, & sincerus agendi modus indicabant animam plurimis ornatam virtutibus. Rex Serenissimus, qui tunc rusticabatur in villa prope Tagum, illius auditâ morte, iussit in cunctis cœnobis fluvio vicinis fieri sacra omnia ipsâ die pro Patris anima, perfolvitque stipendium solito majus.

Moritur P. Emmanuel Andrada.

10. Scalabi 16. Junii vixit P. Franciscus Borralius Terenensis, vir moris sincerissimi, & sanctissimi. Non novi hominem Superiorum dicto magis audientem. Quocumque miserunt, ivit promptissimè; navigavit in Angolam, & Masagoniam, quin ullum verbum ad se liberandum injecerit. Et si centies missus esset, ivisset centies. Sive conspicuum, sive humile munus injunxerint, obivit sine mora. Solitus dicere, res difficillimas obedienti esse palearum instar, non obedienti quæque levia apparere similia trabibus immensis. Ad hanc tam sublimem obedientiam cæteravirtutes mensurandæ.

P. Franciscus Borralius.

11. Ulyssipone puniti à sacræ fidei Quæstoribus ejusdem fidei desertores, vel corruptores: hos inter fuit monachus alienigena, qui stultissimis plenus erroribus, quos fovebat ad saginandam luxuriam, in Lusitaniam venerat. Se non esse, ajebat, quod appareret, sed Christum sub speciebus hominis, ut in Eucharistia fatet sub panis specie. Quos tangeret, ipsos reddi sibi similes. Hoc stultitiæ velo imposuit simplici fæminæ, quæ paret hominis libidini; at hæc diu latere non poterat. Raptus ad carceres ab Quæstoribus in stultitia perstitit. Sanæ tandem menti per P. Carolum Casnedium Mediolanensem restitutus, eidem carceri, dum viveret, addicitur; ne, si libertatem assequeretur, sus ad volutabrum rediret.

Monachus hæreticus reductus.

12. P. Franciscus de Fonseca 14. Julii Viennâ Salisburgum ex Serenissimi Regis voluntate discessit, negotia non levis momenti tractaturus: quibus ex voto confectis Monachium se contulit ad urgendam apud Serenissimum Bavariæ Ducem & Electorem solutionem pinguis legati, quod in suo testamento Serenissima Mauritia Febronia missioni Sinenfi reliquerat. Res erat penè deplorata ob sententiam latam in Concilio Imperiali Aulico, quod defectu, nescio, quarum solemnitarum testamentum nullum, & cassum declaraverat: Verum cum dispositio esset ad pias causas, & etiam labente testamento immobilis permanere deberet juxta doctorum hominum placitum; Serenissimo placuit huic piæ opinioni se conformare; & Patri Fonseca Procuratori generali Indiæ Orientalis legatum solvi imperavit. Re feliciter transactâ, P. Fonseca per Neoburgum, ubi aliqua negotia missionum Indicarum cum Serenissimo Electore Palatino composuerat, Viennam secundo Danubio remeat. Tres annos ex præscripto A. R. P. Generalis Viennæ substitit P. Fonseca negotia missionum procurans, donec ab Eminentissimo Cardinale Alvaro Cienfuegos Romam, inde in Siciliam missus esset. Romam, ut illi palatium, resque alias pararet. In Sicilia, ut Procuratorio nomine Catanensis Episcopatus ipsi collati possessionem caperet, illumque gubernaret. Utrumque egit P. Fonseca strenuè, & ad votum Eminentissimi, donec tentatâ valetudine, de qua penè conclamatum fuerat, Romam revocaretur.

P. Fonseca in Germania & Italia utiles labores.